

Ο άγνωστος συνθέτης Γεώργιος Καζάσογλου (1908-1984)

«Στη μουσική σας άκουσα Ελλάδα και στο σφίξιμο των χεριών σας νοιώθω Ελλάδα. Σας ευχαριστώ».

Igor Stravinsky [\[1\]](#)

Στις 2 Ιουνίου συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από την ημέρα που ο συνθέτης [Γεώργιος Καζάσογλου](#) άφησε την τελευταία του πνοή, στο σπίτι του στη Νέα Σμύρνη.

Ορμώμενοι από αυτήν την επέτειο θα επιχειρήσουμε μια αναφορά στη ζωή και το έργο του σημαντικού αυτού Έλληνα συνθέτη, που αν και πολυγραφότατος, ποτέ δεν υπήρξε τόσο γνωστός όσο πιθανόν να του άξιζε.

Ο Γεώργιος Καζάσογλου τη δεκαετία του 1950. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): εξώφυλλο

Η ζωή του Γεώργιου Καζάσογλου

Γεννήθηκε στην Αθήνα την 1^η Δεκεμβρίου 1908. Ο πατέρας του Βασίλειος, ανώτερος δημόσιος υπάλληλος, παρά το γεγονός ότι καταγόταν από έναν τόπο με πλούσια μουσική παράδοση (Μ. Ασία), αποθάρρυνε τον γιο του να ασχοληθεί με οτιδήποτε άλλο πλην των σχολικών μαθημάτων. Έτσι την εμφανή κλίση του στη μουσική ανέλαβε, ευτυχώς, να στηρίξει η μητέρα του Ελένη.

Το 1915 η οικογένεια μετακομίζει στην Έδεσσα. Στη μικρή αυτή επαρχιακή πόλη ο Καζάσογλου έχει την πρώτη του επαφή με τη μουσική σε ηλικία 10 ετών, όταν ξεκινά μαθήματα βιολιού, κρυφά φυσικά από τον πατέρα του. Η επιστροφή του στην Αθήνα το 1920 του δίνει την ευκαιρία να ξεκινήσει συστηματικά πλέον τις μουσικές του σπουδές. Παρακολουθεί μαθήματα θεωρητικών στο Μουσικό Λύκειο Αθηνών και βιολί στο Ελληνικό Ωδείο με καθηγητή τον *Β. Σκατζουράκη*. Με την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο ολοκληρώνεται ουσιαστικά ο πρώτος κύκλος των σπουδών του.

Ο δεύτερος κύκλος ξεκινάει με την εγγραφή του στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, την οποία ωστόσο λίγο αργότερα εγκαταλείπει για το Πάντειο Πανεπιστήμιο και συγκεκριμένα τη Σχολή Πολιτικών Επιστημών. Παράλληλα παρακολουθεί μαθήματα στο Εθνικό Ωδείο και συμπληρώνει τη μουσική του κατάρτιση με ιδιωτικά μαθήματα που λαμβάνει από τους *Κόντη*, *Βάρβογλη*, *Λαυράγκα* και *Καλομοίρη*.

Λίγα χρόνια μετά, αναχωρεί για σπουδές στο εξωτερικό και συγκεκριμένα για το Παρίσι, όπου παρακολουθεί μαθήματα σύνθεσης με τον Arthur Honegger και διεύθυνσης ορχήστρας με τον *Andre Jolivet*, και τη Φρανκφούρτη, όπου για ένα μικρό χρονικό διάστημα μελετά σύγχρονη μουσική και διεύθυνση όπερας, με καθηγητή τον *F. Kruse*.

Η μητέρα του συνθέτη με τα τέσσερα παιδιά της. Από το Περιληπτικό βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 2.

Το 1933 έχοντας πλέον ολοκληρώσει τις ακαδημαϊκές και μουσικές του σπουδές, διορίζεται καθηγητής στη Μέση εκπαίδευση και διδάσκει επί σειρά ετών (έως το 1959) το μάθημα της μουσικής σε διάφορα σχολεία της χώρας, με πρώτο σταθμό τα Χανιά. Ακολουθούν και άλλες πόλεις, όπως το Αίγιο, η Ακράτα και το Ρέθυμνο. Ο Γεώργιος Καζάσογλου δεν αρκείται στη σχολική διδασκαλία. Ο απώτερος στόχος του είναι η δημιουργία μουσικής δραστηριότητας στις πόλεις όπου θητεύει. Διοργανώνει συχνά σεμινάρια, διαλέξεις και συναυλίες, αρθρογραφεί σε τοπικές εφημερίδες, ιδρύει χορωδίες.

Ο συνθέτης στο δωμάτιο του στο Αίγιο, όπου είχε διοριστεί καθηγητής σε γυμνάσιο. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 8

Έναν χρόνο αργότερα (1934) νυμφεύεται την πιανίστα και τραγουδίστρια *Φλώρα Παπαχριστοφίλου* και το 1936 αποκτούν τον γιο τους *Βασίλη*.

Προς το τέλος της δεκαετίας (1938) αποσπάται από τη Μέση Εκπαίδευση στον νεοσυσταθέντα Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών. Ακολουθεί μια δημιουργική περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας οι συνθέσεις του καθιστούν τον Καζάσογλου ευρύτερα γνωστό. Αρκετά από τα έργα του παίζονται από μεγάλες ορχήστρες της Αθήνας και συχνά δέχεται παραγγελίες για σύνθεση έργων. Η επαγγελματική του όμως άνοδος ανακόπτεται αιφνιδίως, όταν, με το ξέσπασμα του πολέμου, καλείται να υπερασπιστεί την πατρίδα του στο Αλβανικό μέτωπο. Επιστρέφοντας από τον πόλεμο το 1941 του απονέμεται το παράσημο των «Εξαιρετων Πράξεων Αλβανικού Μετώπου».

Η Φλώρα Παπαχριστοφίλου, κατά την διάρκεια των Δελφικών γιορτών. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 3.

Το 1945 παίρνει τη δεύτερη απόσπασή του, αυτή τη φορά για το Εθνικό Θέατρο. Οι νέες αρμοδιότητες του δίνουν την ευκαιρία να συναναστρέφεται τους πιο σημαντικούς συγγραφείς, σκηνοθέτες, σκηνογράφους και χορογράφους της εποχής. Ο «καρπός» αυτών των γνωριμιών ήταν μια σειρά σημαντικών έργων που περιλαμβάνει κυρίως χορογραφικές συνθέσεις και έργα σκηνικής μουσικής. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η πενταετία 1945-1950 αποτελεί μια από τις πιο παραγωγικές περιόδους της ζωής του συνθέτη.

Στο ευρύτερο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του εντάσσεται και η επί σειρά ετών συμμετοχή του στο διοικητικό συμβούλιο της «Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών», στην οποία μάλιστα την ιστορία υπήρξε ο πρώτος γραμματέας.

Το 1950, και ενώ έχει ήδη επιστρέψει στη διδασκαλία, του απονέμεται η ευαρέσκεια του Υπουργού Παιδείας για το μουσικοπαιδαγωγικό του έργο. Δύο χρόνια αργότερα (1952) ο Καζάσογλου βρίσκεται στην Κομοτηνή, όπου διδάσκει σε Γυμνάσιο της περιοχής. Εκμεταλλευόμενος την ευκαιρία μιας σχολικής εκδρομής στην Κωνσταντινούπολη, προσπαθεί να θέσει σε εφαρμογή ένα αρκετά φιλόδοξο «σχέδιο».

Πεισμένος καθώς ήταν ο ίδιος για την αναγκαιότητα χρησιμοποίησης του εκκλησιαστικού οργάνου στην Ορθόδοξη Λειτουργία, ξεκινάει επαφές με το Πατριαρχείο. Η επιμονή του μάλιστα τον οδηγεί σε προσωπική συνάντηση με τον *Πατριάρχη Δαμασκηνό*, ο οποίος του επιφυλάσσει ενθουσιώδη υποδοχή και δεν παραλείπει μάλιστα να εκφράσει

Ο Γ. Καζάσογλου στους Δελφούς του 1950. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 5.

την εκτίμηση που τρέφει προς το πρόσωπό του. Αν και οι προσπάθειες του συνθέτη πέφτουν στο κενό, το ζήτημα αυτό θα εξακολουθεί να τον απασχολεί για αρκετά ακόμη χρόνια.

Την ίδια χρονιά δίδεται η μεγάλη ευκαιρία στο συνθέτη να περάσει με τη μουσική του τα ελληνικά σύνορα. Συνθέτει μουσική για τις «Νεφέλες» του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία Σωκράτη Καραντινού και σκηνικά Χατζηκυριάκου-Γκίκα και το έργο ανεβαίνει στην [Comedie Francaise](#), όπου και αποσπά διθυραμβικές κριτικές. Ανάμεσα στους θεατές της παράστασης και ο *Ιγκόρ Στραβίνσκι*, ο οποίος μετά το τέλος του έργου συγχαίρει τον συνθέτη λέγοντάς του: «Στη μουσική σας άκουσα Ελλάδα και στο σφίξιμο των χεριών σας νοιώθω Ελλάδα. Σας ευχαριστώ». [ii]

Λίγα χρόνια αργότερα, νέοι καλλιτεχνικοί δρόμοι ανοίγονται, όταν στρέφεται στη μελέτη και μελοποίηση έργων αρχαίας κλασικής φιλολογίας. Γίνεται μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ημικρατικού οργανισμού «Θυμελικός Θίασος» και γράφει μουσική για τα έργα «Ειδύλλια», «Μιμιάμβοι» και «Παρακλαυσίθουρα», με τα οποία πραγματοποιεί παραστάσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό (αρχαίο θέατρο Συρακουσών και θέατρο Κουατρό Φοντανέ) με αξιοσημείωτη επιτυχία.

Το 1962 αποτελεί έναν ακόμα σημαντικό σταθμό στην καριέρα του. Η διεύθυνση του Φεστιβάλ Bad Hersfeld αναθέτει στον σκηνοθέτη Πέλο Κατσέλη την παρουσίαση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή σε μουσική Καζάσογλου. Η παράσταση που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ απέσπασε διθυράμβους και οι διοργανωτές του, αναγνωρίζοντας την εξαιρετική μουσική, τίμησαν τον συνθέτη, γράφοντας το όνομά του στη «Χρυσή Βίβλο» της πόλης.

Η επόμενη τιμητική διάκριση ήρθε και πάλι από το εξωτερικό και συγκεκριμένα από την Ακαδημία Lutece του Παρισιού, όπου, λαμβάνοντας μέρος στον ομώνυμο διεθνή διαγωνισμό τραγουδιού το 1976 με το τραγούδι «Το δάκρυ της βροχής» σε στίχους Ν. Στασινόπουλου, απέσπασε το Πρώτο Βραβείο και Χρυσό Μετάλλιο.

Ύψιστη τιμή αποτελεί για τον Καζάσογλου η απονομή του Χρυσού Σταυρού Γεωργίου Α' από την πολιτεία, ως αναγνώριση της μεγάλης του προσφοράς. Επίσης, ο δήμος Ν. Σμύρνης, περιοχή όπου κατοικούσε αρκετά χρόνια, αναγνωρίζοντας την καλλιτεχνική του αξία και την προσπάθεια που κατέβαλε σε όλη του τη ζωή για την αναβάθμιση της μουσικής παιδείας στην Ελλάδα, σε μια πανηγυρική τελετή που πραγματοποιήθηκε στις 29/2/1980 (λίγα χρόνια πριν τον θάνατό του) στην Εστία Ν. Σμύρνης, ανακήρυξε τον Γεώργιο Καζάσογλου επίτιμο δημότη και του απένειμε το Χρυσό Μετάλλιο της πόλης.

Το έργο του

Ως μαθητής σημαντικών συνθετών της εποχής του και πρωτεργατών της Εθνικής Μουσικής Σχολής (*Λαυράγκας, Κόντης, Βάρβογλης, Καλομοίρης*), κάλλιστα θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι και ο Καζάσογλου ακολουθεί ανάλογη πορεία. Και πράγματι, στο πρώτο άκουσμα των έργων του εύκολα κανείς αναγνωρίζει την επιρροή των δασκάλων του· επιρροή όμως που δεν είναι αρκετή για να τον κατατάξει στην κατηγορία των συνθετών της Εθνικής Σχολής. Η πραγματικότητα είναι ότι ο

Το πρόγραμμα από την παράσταση «Νεφέλες» του Αριστοφάνη στην Comedie Francaise. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 32

Ο Γ. Καζάσογλου, την ημέρα της απονομής του χρυσού μεταλλίου στην εστία της Ν. Σμύρνης. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 10.

Καζάσογλου δημιούργησε ένα δικό του συνθετικό ύφος, άποψη που φαίνεται να συμμερίζεται και η μουσικοκριτικός Αύρα Θεοδωροπούλου, η οποία έπειτα από χρόνια μελέτης και κριτικής των έργων του κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «(...) ο Καζάσογλου δεν είναι προϊόν κάποιας συγκεκριμένης σχολής, θα μπορούσε να εκφράσει κανείς, πως είναι δημιούργημα του εαυτού του». [\[iii\]](#)

Στις συνθέσεις του περιλαμβάνονται έργα μουσικής δωματίου, έργα ορχηστρικά και φωνητικά, σκηνική μουσική, μουσική για κινηματογραφικές ταινίες και αρχαίο δράμα. Το είδος με το οποίο ασχολήθηκε περισσότερο ήταν το τραγούδι. Από τα πρώτα χρόνια της καριέρας του μελοποίησε σημαντικούς ποιητές, παλαιότερους και σύγχρονους. Το μελόδραμα ήταν το μόνο μουσικό είδος με το οποίο δεν επέλεξε να ασχοληθεί. Δικαιολογώντας αυτή του τη στάση αναφέρει: «(...) η εποχή μας είναι κάπως περισσότερο αναλυτική και κριτική στην έρευνα, αντίθετα με την εποχή που το γέννησε και το ανέπτυξε και που ήταν εποχή μάλλον συναισθηματική». [\[iv\]](#)

Περίοδος 1927-1940

Αφετηρία για τη συνθετική του καριέρα στάθηκε ένας διαγωνισμός στρατιωτικής μουσικής το 1927, στον οποίο ο Καζάσογλου έλαβε μέρος με το έργο «Τα κόλυβα» για φωνή, βιολί, τσέλο και πιάνο, το οποίο μάλιστα βραβεύτηκε. Τρία χρόνια αργότερα λαμβάνει έμμεσα μέρος στις Δελφικές γιορτές, ενορχηστρώνοντας τα χορικά του *Κ. Ψάχου*. Η συμμετοχή του αυτή του δίνει τη μοναδική ευκαιρία της γνωριμίας με τον *Άγγελο Σικελιανό*, που ένα χρόνο αργότερα οδηγεί στη μελοποίηση από τον συνθέτη του ποιήματος «Ω μάνα μου εφταπάρθενη» για φωνή και μικρή ορχήστρα.

Το 1936 συνθέτει για πρώτη φορά σκηνική μουσική για το έργο «Ο σταυρός και το σπαθί», σε ποίηση *Α. Τερζάκη*, από το οποίο προέρχεται το γνωστό έργο για φωνή και πιάνο «Βυζαντινή Μινιατούρα».

Δύο χρόνια αργότερα το Εθνικό Θέατρο του αναθέτει τη σύνθεση μουσικής για το έργο του Kleist «Πενθεσίλεια», που πρωτοπαίχθηκε σε υπαίθρια συναυλία στο θέατρο του Λυκαβηττού το 1939.

Την ίδια εποχή συνθέτει τη χορογραφική φαντασία «Νάρκισσος» για πιάνο. Το θέμα του είναι ο νεαρός κυνηγός Νάρκισσος που βλέποντας το είδωλό του να αντικατοπτρίζεται στα ήσυχα νερά κάποιου ποταμού φαντάζεται πως αναγνωρίζει την αγαπημένη του που πέθανε. Το έργο είναι προγραμματικό και ο συνθέτης προκειμένου να αποτυπώσει τις εναλλαγές των συναισθημάτων του Νάρκισσου, χρησιμοποιεί διάφωνα διαστήματα που παραπέμπουν στον ιμπρεσιονισμό.

Την ίδια χρονιά (1940) συνθέτει και το έργο «Αρχαϊκή Μινιατούρα» για φωνή και πιάνο σε στίχους *Κ. Ζαμπά*.

Περίοδος 1941-1950

Τα έργα της περιόδου αυτής χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις συνθέσεις της κατοχικής εποχής και στις μεταπολεμικές συνθέσεις.

Το πιο γνωστό έργο αυτής της εποχής, ίσως και γενικότερα όλου του συνθετικού του έργου, είναι τα «Τέσσερα πρελούδια επιστροφής από το μέτωπο». Το έργο δημιουργήθηκε με την επιστροφή του Καζάσογλου από τον πόλεμο (1941). Φορτισμένος συναισθηματικά καθώς ήταν, προσπάθησε να αποδώσει μουσικά όλα τα γεγονότα που τον συγκλόνισαν. Το έργο είναι αφιερωμένο στη μνήμη του φίλου του *Πέτρου Μάρα* που έχασε τη ζωή του στην Αλβανία, καθώς και στον μαέστρο *Θεόδωρο Βαβαγιάννη*. Η πρώτη εκτέλεση του έργου έγινε κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής (Μάρτιος 1944) από την Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα (μετέπειτα Κ.Ο.Α.) στο θέατρο «Παλλάς» με μαέστρο τον Βαβαγιάννη. Σε αυτή τη συναυλία εκτελέστηκαν μόνο τα τρία από τα τέσσερα μέρη του έργου, μιας και η εκτέλεση του τελευταίου μέρους απαγορεύτηκε από την κατοχική λογοκρισία, επειδή κατά τη διάρκειά του ακούγονται μοτίβα του Εθνικού μας Ύμνου, που τότε φάνταζαν σαν προμήνυμα ελευθερίας. Το έργο εκτελέστηκε για πρώτη φορά ολόκληρο στην πανηγυρική συναυλία της 28^{ης} Οκτωβρίου 1947. Στο «Παγκόσμιον Λεξικόν των Έργων», τα «Τέσσερα Πρελούδια επιστροφής

από το μέτωπο» σημειώνονται ως το πρώτο έργο Εθνικής Αντίστασης. [\[v\]](#)

Κατά τη διάρκεια του πολέμου έγραψε κυρίως φωνητικά έργα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα: «Λήθη» σε ποίηση Λ. Μαβίλη, «Βρυσούλα» σε ποίηση Κ. Ζαμπαθά και «Αργαλειός» σε ποίηση Α. Ταρσούλη. Σημαντικό φωνητικό έργο αυτής της περιόδου είναι η «[Γαλήνη](#)» σε ποίηση Δ. Σολωμού, για φωνή και πιάνο ή άρπα (1942). Ο ίδιος ο συνθέτης ονομάζει αυτό το έργο «πρελούδιο» και χρησιμοποιεί στη δομή του ρομαντικές συγχορδίες, κατά το πρότυπο των πρελουδίων του F. Chopin, συνδυασμένες όμως με ελληνική και βυζαντινή μελωδική και ρυθμική αγωγή.

Χειρόγραφο του έργου «Γαλήνη». Από το CD Γεώργιος Καζάσογλου vol. 1 (Jmk media solutions, JMK 172): εσώφυλλο.

Μετά το τέλος του πολέμου ακολουθεί μια έντονα δημιουργική περίοδος. Ο Καζάσογλου διανύει την εποχή της απόσπασής του στο Εθνικό Θέατρο. Η θέση αυτή, όπως αναφέραμε και νωρίτερα, του δίνει την ευκαιρία της γνωριμίας με σημαντικούς ανθρώπους των τεχνών. Έτσι έρχεται σε επαφή με τις χορογράφους Μ. Ρενιέρη και Ρ. Μάνου και από τη συνεργασία τους προκύπτουν οι αξιόλογες συνθέσεις για χορό «Νεοελληνικό τρίπτυχο», «Αρχαίο Τρίπτυχο», «Τέσσερις λαϊκοί ελληνικοί χοροί» και «[Δειλινό στην Αρχαία Τανάγρα-Ρεμβασμός](#)». Το τελευταίο αυτό έργο παρουσιάστηκε για πρώτη φορά ως αυτόνομο (με την αφαίρεση δηλαδή των χορογραφικών στοιχείων) στις 27/1/1952 από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, με μαέστρο τον Α. Παρίδη.

Την ίδια περίοδο, ο συνθέτης καταπιάνεται για πρώτη φορά με την αρχαία τραγωδία, γράφοντας μουσική για τα έργα «Ορέστης», «Αίας» και «Ανδρομάχη», ενώ παράλληλα συνθέτει τη μουσική για την ταινία «Τα αρραβωνιάσματα». Στο έργο αυτό, όπου είναι έντονο το λαογραφικό στοιχείο, ο Καζάσογλου χρησιμοποιεί γνωρίμους δημοτικούς σκοπούς με τρόπο όμως πρωτότυπο που δεν κουράζει και ταυτόχρονα ταιριάζει στην ταινία. Η Θεοδωροπούλου τονίζει σχετικά: «(...) παρά το γεγονός ότι η ελληνική κινηματογραφία βρίσκεται στα σπάργανα, το παίξιμο του Βεάκη σε συνδυασμό με τη μουσική του Καζάσογλου κάνουν την ταινία ελκυστική». [\[vi\]](#)

Πρώτη σελίδα από την παρτιτούρα, Δειλινό στην Αρχαία Τανάγρα (Verlag JMK-135)

Τα σημαντικότερα έργα όμως της μεταπολεμικής περιόδου είναι το «Ελεγείον» (1945) και η «Σονάτα για βιολί και πιάνο» (1949). Το «Ελεγείον» είναι γραμμένο για βιολί, τσέλο, άρπα, τύμπανα, κρουστά και ορχήστρα εγχόρδων, βασίζεται σε ένα κείμενο του Αρχίλοχου και αφιερώνεται στη μνήμη του ζωγράφου και φίλου του Δ. Βιτσώρη. Διακατέχεται από μια πένθιμη ατμόσφαιρα που ενισχύεται με την κατάλληλη χρησιμοποίηση των τυμπάνων και των κρουστών που δημιουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έργου ένα πέπλο θανάτου. Κατά κάποιο τρόπο, συνεχίζεται η βαριά ατμόσφαιρα που επικρατεί στα «Τέσσερα πρελούδια επιστροφής από το μέτωπο». [\[vii\]](#)

Η «Σονάτα για βιολί και πιάνο» αποτελείται από τρία μέρη αλλά στη δομή της ξεφεύγει από την καθιερωμένη μορφή που γνωρίζουμε και αποκτά έναν χαρακτήρα πρωτότυπο. «(...) Αρχίζει με ένα ορμητικό allegro με συναρπαστικό ρυθμό. Ακολουθεί ένα αργό μέρος, ονειροπόλο, σαν ελεύθερο αυτοσχεδίασμα, για να καταλήξει η σονάτα στο γοργό διονυσιακό finale με πολύ χαρακτηριστικό χρώμα». [\[viii\]](#)

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε στον «[Ολυμπιακό Ύμνο](#)» που συνέθεσε το 1946 σε στίχους Κ. Παλαμά και πρωτοτραγουδήθηκε στο ποδηλατοδρόμιο του Πειραιά, από χορωδία που διηύθυνε ο ίδιος και που απαρτιζόταν από 3.000 μαθητές των τελευταίων τάξεων όλων των γυμνασίων της περιοχής. Παρά το γεγονός ότι δρομολογήθηκαν κάποιες ενέργειες ώστε να καθιερωθεί ως επίσημος Ολυμπιακός Ύμνος, τελικά η σύνθεσή του δεν επικράτησε.

Περίοδος 1951-1960

Η δεκαετία ξεκινάει με τους καλύτερους οiwονούς για τον συνθέτη, ύστερα από την επιτυχία που γνώρισε με τις «Νεφέλες». Ο ίδιος, ώριμος πια, ασχολείται και πάλι κυρίως με τραγούδια και έργα για φωνή και ορχήστρα. Μελοποιεί τα ποιήματα του Δ. Σολωμού «Του Μαγιού ροδοφαίνεται η μέρα» (από την «Νεκρική Ωδή»), «Μητέρα Μεγαλόψυχη», «Στη σκιά χειροπιασμένες» (πρόκειται για μελοποίηση των στροφών 83-85 του Εθνικού Ύμνου), «Γαλήνη», «Ο Απρίλης με τον Έρωτα», «Μεσολόγγι» κ.ά. Επίσης ολοκληρώνει το έργο «Ελεύθεροι πολιορκημένοι» για φωνή και ορχήστρα, το οποίο είχε ξεκινήσει να συνθέτει από το 1942.

Πρώτη σελίδα από την παρτιτούρα του Ολυμπιακού ύμνου. Από το Περιληπτικό Βιογραφικό Γεωργίου Καζάσογλου (Verlag-JMK): σ. 12.

Το 1954 αποφασίζει να μελοποιήσει ορισμένους στίχους από ένα ποίημα του Άγγελου Σικελιανού, τους οποίους ο δημιουργός τους είχε απαγγείλει στη Λευκάδα, κατά τη διάρκεια των αποκαλυπτηρίων του ανδριάντα του Α. Βαλαωρίτη. Δημιουργήθηκε ένας κύκλος πέντε τραγουδιών με τον τίτλο «Ωδή στον Αριστοτέλη Βαλαωρίτη», τα οποία πραγματεύονται διάφορους προβληματισμούς γύρω από τη δημιουργία, τη φύση, τον Θεό, τον άνθρωπο και την ποίηση και αποδίδονται μουσικά με τη χρησιμοποίηση χρωματικών «περασμάτων» και διάφωνων αρμονιών κατά τον συνήθη τρόπο του συνθέτη.

Στις συνθέσεις της περιόδου αυτής συγκαταλέγεται η μουσική υπόκρουση για τη ραδιοφωνική εκπομπή του Α. Καραντώνη «Μικρά κείμενα του Παλαμά», καθώς και για τις κινηματογραφικές ταινίες «Μαύρη γη», «Κατέστρεψα μια νύχτα τη ζωή μου» και «Επικίνδυνη αποστολή». Το αποκορύφωμα όμως αυτής της συνθετικής περιόδου είναι το έργο «[Κασσιανή](#)» για γυναικεία φωνή και ορχήστρα. Εδώ ο Καζάσογλου χρησιμοποιεί ιμπρεσιονιστικά στοιχεία προσαρμοσμένα όμως στη δική του τεχνική.

Τέλος, σε αυτή τη δεκαετία συγκαταλέγεται και η δραστηριότητά του στον «Θυμελικό Θίασο», όπου αναφερθήκαμε προηγουμένως.

Περίοδος 1961-1970

Η δεκαετία 1961-1970, εκτός από την συμμετοχή του στο φεστιβάλ Bad Hersfeld, περιλαμβάνει και άλλα σημαντικά γεγονότα στη ζωή του Καζάσογλου. Συνθέτει το περίφημο έργο του «Η τελευταία νύχτα του Βυζαντίου», με το οποίο γίνεται ο πρώτος συνθέτης που προσπάθησε να αποδώσει μουσικά το μεγάλο ιστορικό γεγονός της Άλωσης. Το έργο βασίζεται μελωδικά στον βυζαντινό ψαλμό «Τη Υπερμάχου Στρατηγώ τα νικητήρια».

Πρώτη σελίδα από την παρτιτούρα, Κασσιανής συμφωνική φαντασία για γυναικεία φωνή και ορχήστρα (Verlag JMK-125)

Το 1966 συνθέτει το έργο «Δίπτυχο» για σόλο τσέλο, το οποίο αφιερώνει στην βιολοντσελίστα *Mettitil Kasassoglou* (σύζυγο του γιου του Βασίλη). Χαρακτηριστικό του πρώτου μέρους είναι η εναλλαγή του μέτρου μεταξύ δύο και τριών τετάρτων, ενώ το δεύτερο μέρος είναι χορευτικό, ευχάριστο και με ιδιαίτερο ελληνικό τοπικό χρώμα.

Έναν χρόνο αργότερα αποπερατώνει το καλύτερο έργο του και πιθανόν το αρτιότερο συνθετικά, το «Λυρικό Τρίπτυχο-Αρκάδι» για μεγάλη ορχήστρα, που αποτελείται από τρία μέρη. Δημιουργήθηκε με αφορμή τη συμπλήρωση των 100 χρόνων από την επανάσταση της Κρήτης και είναι βασισμένο στις κρητικές μελωδίες «Πότε θα κάνει ξαστεριά» και «Μα ήντα' χετε γυρού-γυρού και είναι βαριά η καρδιά σας». Στο τελευταίο μέρος, όπως συμβαίνει και στα «Τέσσερα πρελούδια επιστροφής από το μέτωπο», ακούγεται αποσπασματικά η δεύτερη στροφή του Εθνικού Ύμνου.

Στην ίδια συνθετική περίοδο ανήκουν τα έργα για φωνή και πιάνο «Πεντόβολα του χωριού», «Ύμνος στη μητέρα», «Το τραγούδι της Μεδώρας», όπως επίσης και το έργο «7 λαϊκοί χοροί» για ορχήστρα.

Περίοδος 1971-1984

Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Καζάσογλου δεν είναι τόσο δημιουργικός όσο τις προηγούμενες δεκαετίες και τα έργα που συναντάμε εδώ δεν είναι εξίσου εντυπωσιακά. Σε αυτήν την περίοδο ανήκουν τα έργα για φωνή και πιάνο «Τραγούδια της Μικράς Ασίας» και «Το δάκρυ της βροχής», καθώς επίσης και οι συνθέσεις «Η θυσία του Αβραάμ» και «Στη Δήλο», που χρησιμοποιήθηκαν ως μουσική υπόκρουση σε κείμενα του Ν. Περγιάλη και του Α. Προκοπίου αντίστοιχα.

Παρόλα αυτά, θα πρέπει να κάνουμε μικρή αναφορά σε δύο έργα που συνέθεσε μετά το 1981. Στο «Ποίημα χωρίς σίγμα», ο Καζάσογλου, έχοντας για πολλά χρόνια ασχοληθεί με τη μελοποίηση στίχων, έκανε μια ιδιόμορφη παραγγελία στον ποιητή και φίλο του Σ. Μόρφη. Ζήτησε ένα ποίημα που να μην περιέχει καθόλου το σύμφωνο σίγμα, επειδή όπως πίστευε, το συγκεκριμένο αυτό γράμμα δεν βοηθά στην εκφορά του λόγου και δημιουργεί προβλήματα στους τραγουδιστές.

Τέλος, το έργο «Παθητική μελωδία» για όμποε και πιάνο, αποτελεί την τελευταία σύνθεσή του (1982) και είναι αφιερωμένο στον φίλο του ομποΐστα Ευάγγελο Χριστόπουλο. Λίγο πριν το τέλος της ζωής του το μετέγραψε για στέλο προκειμένου να παιχθεί από την *Mettilt Kasassoglou*, η οποία το ερμήνευσε για πρώτη φορά στο Σβέτσιγκεν στις 12/5/1995. Ο τίτλος του έργου μας θυμίζει την Παθητική σονάτα του *Beethoven*, και σίγουρα δεν είναι τυχαίο ότι είναι γραμμένο στην ίδια κλίμακα. 🎧

Μετά τον θάνατο του Γεώργιου Καζάσογλου, αρχικά ο γιος του Βασίλης και στη συνέχεια ο εγγονός του *Jorg-Mark* κατέβαλλαν προσπάθειες, οι οποίες συνεχίζονται μέχρι σήμερα, για την έκδοση και ηχογράφιση όλων των έργων του. Απώτερος σκοπός είναι να διασωθεί το έργο του συνθέτη, αλλά και να κατασταθεί ο Καζάσογλου ευρύτερα γνωστός στο ελληνικό και διεθνές κοινό, που μέχρι σήμερα ακόμα αγνοεί την ύπαρξή του.

Πλήρη εργογραφία του συνθέτη μπορείτε να βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.kasassoglou.de

Η επίσημη ιστοσελίδα του Γ. Καζάσογλου είναι διαθέσιμη σε τρεις γλώσσες: ελληνικά, γερμανικά και αγγλικά.

Βάλια Βράκα
Αθήνα, 1 Νοεμβρίου 2004

Βιβλιογραφία-Δισκογραφία

Τις παρτιτούρες, τα άρθρα και τα cd που ακολουθούν μπορείτε να τα βρείτε στη συλλογή της Βιβλιοθήκης.

Βιβλιογραφία

📖 Kasassoglou, Georgios. *9 Tanze pour Klavier*. Verlag JMK 1997.

- ▣ Kasassoglou, Georgios. *Dämmerung im Antiken Tanagra*. Verlag JMK 135.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *7 Preludes, Klavier*. Verlag JMK 115.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *Impromptu, Narkissos, Prelude in b-moll, Klavier/Band I*. Verlag JMK 114.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *Duo, Violoncello/Klavier*. Verlag JMK 109.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *Dyptichon, cello*. Verlag JMK 111.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *4 Griechische Tänze Flöte/Klavier*. Verlag JMK 162.
- ▣ Kasassoglou, Georgios. *2 Streiquartette*. Verlag JMK 132.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *Κασσιανής Συμφωνική φαντασία για γυναικεία φωνή και ορχήστρα* Verlag JMK 125.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *Κασσιανής Συμφωνική φαντασία για γυναικεία φωνή και πιάνο*. Verlag JMK 124.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *10 Τραγούδια για φωνή και πιάνο, τεύχος 1*. Verlag JMK 123.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *Κύκλος 5 τραγουδιών από την « Ωδή στο Βαλαωρίτη» και «Ω μάνα μου εφταπάρθενη» για φωνή και πιάνο*. Verlag JMK 128.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *Τέσσερα πρελούδια επιστροφής από το μέτωπο*. Αθήνα: Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, 1961.
- ▣ Καζάσογλου, Γεώργιος. *Αργαλειός για φωνή και πιάνο*. Αθήνα: G.B. Kasassoglou, 1942.
- ▣ Ταμβάκος, Θωμάς. *Έλληνες Δημιουργοί σοβαρής μουσικής 1^{ος} τόμος, «Γεώργιος Καζάσογλου»*. Ιωάννινα: Πνευματικό Κέντρο Δήμου - Ιωαννίνων, 1995, σ.6-7.
- ▣ *Γεώργιος Καζάσογλου 1908-1984, Περιληπτικό βιογραφικό*. Verlag JMK.
- ▣ Συμεωνίδου, Αλέκα. *Λεξικό Ελλήνων συνθετών Α΄ έκδοση, «Καζάσογλου Γεώργιος»*. Αθήνα: Φίλιππος Νάκας, Μάιος 1995.
- ▣ Καλογερόπουλος Τάκης, *Το Λεξικό της Ελληνικής Μουσικής από τον Ορφέα έως σήμερα τ. 2 «Καζάσογλου Γεώργιος»* Εκδόσεις Γιαλλέλη Αθήνα 1998
- ▣ *Παγκόσμιον Λεξικόν των έργων: Επιστήμης, Τέχνης, Φιλοσοφίας*, τ. 4. Εκδοτική Εστία, 1963, σ. 1696-1698.
- ▣ Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Η μουσική, Συναυλία μουσικής δωματίου*. Νέα Εστία, τ. 478, Ιούνιος 1947, σ. 693.
- ▣ Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Η μουσική, Οι συναυλίες της Κρατικής Ορχήστρας στο θέατρο του Ηρώδη*. Νέα Εστία, τ. 506, Αύγουστος 1948, σ. 991.
- ▣ Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Μουσική Γ. Καζάσογλου στην ταινία «Αρραβωνιάσματα»*. Νέα Εστία, τ. 546, Απρίλιος 1950, σ. 481.
- ▣ Κοκκόρης, Ευάγγελος. *Γεώργιος Καζάσογλου Ένας εμπεισμένος συνθέτης*. Μουσικός Τόνος, τ. 31, Καλοκαίρι-Φθινόπωρο 2004, σ. 61-63.

Δισκογραφία

- ▣ Αδαμάκη Λίλα. *Τραγούδια της πατρίδας μου, Γιάννης Παπαδόπουλος πιάνο, Βιβή Γκέκα μαντολίνο*. Lyra ML0199.
- ▣ Έλληνες συνθέτες. *Έργα Συμφωνικής Μουσικής των Θεόδωρου Καρυωτάκη, Σόλωνος Μιχαηλίδη, Γεωργίου Καζάσογλου, Γεωργίου Πλάτωνος, Διονυσίου Βισβάρδη*. Αρχείο Ραδιοφώνου ΕΡΤ 14, ΕΡΑ CD 004.
- ▣ *Γεώργιος Καζάσογλου vol.1*. JMK media solutions 2001 jmk-172.

[Δισκογραφία Γεωργίου Καζάσογλου](#)

Τα μουσικά παραδείγματα του άρθρου

- ▣ Γ. Καζάσογλου, Βυζαντινή Μινιατούρα, Λίλα Αδαμάκη σοπράνο, Γιάννης Παπαδόπουλος πιάνο, LYRA ML 0199, 1996.
- ▣ Γ. Καζάσογλου, Νάρκισσος, Βασίλης Καζάσογλου πιάνο, JMK 2001.
- ▣ Γ. Καζάσογλου, Αρχαϊκή Μινιατούρα, Λίλα Αδαμάκη σοπράνο, Γιάννης Παπαδόπουλος πιάνο, LYRA ML 0199, 1996.
- ▣ Γ. Καζάσογλου, Τέσσερα πρελούδια επιστροφής από το μέτωπο, Νο 4, Συμφωνική Ορχήστρα ΕΡΤ, ΕΡΑ CD 004, 2000.

- ▣ Γ. Καζάσογλου, Κύκλος 5 τραγουδιών, Της δόξας σου, Roswitha Sicca soprano, Lothar Arnold piano, JMK-172, 2001. 🗨
- ▣ Γ. Καζάσογλου, Δίπτυχο, Lento molto, Mettild Kasassoglou τσέλο, JMK-172, 2001. 🗨
- ▣ Γ. Καζάσογλου Δίπτυχο, Allegretto, Mettild Kasassoglou τσέλο, JMK-172 2001. 🗨
- ▣ Γ. Καζάσογλου, Παθητική μελωδία, Mettild Kasassoglou τσέλο, Βασίλης Καζάσογλου πιάνο, JMK-172, 2001. 🗨

[i] Ταμβάκος, Θωμάς. *Έλληνες Δημιουργοί σοβαρής μουσικής 1^{ος} τόμος, «Γεώργιος Καζάσογλου»*. Πνευματικό Κέντρο Δήμου – Ιωαννίνων, σ. 6

[ii] Όπ. αν.

[iii] *Γεώργιος Καζάσογλου 1908-1984, Περιληπτικό βιογραφικό*. Verlag JMK, σ. 5

[iv] Ταμβάκος, Θωμάς. *Έλληνες Δημιουργοί σοβαρής μουσικής 1^{ος} τόμος «Γεώργιος Καζάσογλου»*, Πνευματικό Κέντρο Δήμου – Ιωαννίνων, σ. 6

[v] *Παγκόσμιον Λεξικόν των έργων: Επιστήμης, Τέχνης, Φιλοσοφίας*, τ. 4. Εκδοτική Εστία, 1963, σ. 1696-1698.

[vi] Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Μουσική Γ. Καζάσογλου στην ταινία «Αρραβωνιάσματα»*. Νέα Εστία, τ. 546, Απρίλιος 1950, σ. 481.

[vii] Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Η μουσική, Οι συναυλίες της Κρατικής Ορχήστρας στο θέατρο του Ηρώδη*. Νέα Εστία, τ. 506, Αύγουστος 1948, σ. 991.

[viii] Θεοδωροπούλου, Αύρα. *Η μουσική, Συναυλία μουσικής δωματίου*. Νέα Εστία, τ. 478, Ιούνιος 1947, σ. 693.